

Bestyrelsen for Johannes Jørgensen Selskabet sender herved alle selskabets medlemmer ønsket om en glædelig Jul og et godt Nytår og takker for trofasthed og interesse over for bestyrelsens arbejde med at udbrede kendskabet til digterens forfatterskab.

NYHEDSBREV

Johannes Jørgensen Selskabet

December 2004

2. årg.

Nr. 4

NYHEDSBREVETS forrige nummer blev ved en fejltagelse forkert nummereret, idet der stod "2. årgang nr. 4" hvor der rettelig skulle stå nr. 3. Vi beklager fra redaktionens side og tilskriver fejlen manglende erfaring.

Selskabets kasserer fra begyndelsen, Peder Bo fra Svendborg, har ikke ønsket at fortsætte på posten. Vi siger Peder Bo tak for hans indsats, medens vi ved generalforsamlingen samtidig måtte se os om efter en afløser. Valgt til ny kasserer blev direktør Henning Fink-Jensen fra Gladsaxe ved København, som vi ønsker velkommen i bestyrelsen. Da Peder Bo tillige var webmaster på selskabets hjemmeside, som han også havde opbygget, måtte bestyrelsen også ud og finde en sagkyndig til at tage sig af dette arbejde. Herbert Krawczyk fra Århus viste sig villig til at påtage sig opgaven, hvilket vi er ham meget taknemmelig for.

mail@johannesjorgensenselskabet.dk

Johannes Jørgensen Selskabets bestyrelse:

Stig Holsting, Formand, Jagtvej 183 A, 2100 København Ø.
Tlf. 87580303 - e-post stig.holsting@mobilixnet.dk

Jørgen Nybo Rasmussen, Næstformand, Svanevej 38, 4000 Roskilde.
Tlf. 46753660 - e-post: dacia@e-box.dk

Susanna Figgé, Sekretær, Njalsgade 51, 2300 København S
Tlf. 32961084

Henning Fink-Jensen, Kasserer, Krogmosevej 28, 2880 Bagsværd
e-post: henningfinkjensen@tdcadsl.dk

Ove Klausen, Ottosminde 2, 8900 Randers
Tlf. 86404032 - e-post: oklausen@mail.dk

GENERALFORSAMLINGEN 2004

"Først af alt må det konstateres med stor tilfredshed, at Johannes Jørgensen Selskabet er kommet for at blive. Vi har på andet år fundet fodfæste med et stabilt medlemstal på over hundrede, hvilket ikke alene viser, at selskabet har formået at trænge igennem tavshedens mur, men at det også kan hævde sig blandt landets øvrige ca. 40 litterære selskaber".

Med nogenlunde disse optimistiske ord indledtes årets formandsberetning, som i alt væsentligt kunne fortælle, at selskabets kontakter og aktiviteter må siges at understrege dets eksistensberettigelse. Ikke mindst deltagelsen i københavnerbegivenheden Golden Days satte Johannes Jørgensens navn synligt fast på det litterære danmarkskort, dette til trods for, at han altså ikke fandt nåde for kanonudvalget.

Da selskabet ikke skal identificere sig som en læserkreds af indforståede, er det vigtigt også at opmuntre til egentlig forskning i det omfattende forfatterskab. Dette hjalp de mange arrangementer under Golden Days med til at stimulere, en konstatering, som imidlertid ikke må skræmme de mange, som af interesse og kærlighed til Johannes Jørgensens univers "kun" ønsker at blande sig som almindelige læsere. Selskabet skal være åbent for enhver interesseret, og der er rigeligt at beskæftige sig med. Enhver vil så være velkommen til at høste gavn og glæde af de resultater, som den egentlige litterære forskning barsler med. Selskabets formål har således manglede opgaver, som alle til syvende og sidst skulle udmønte sig i et større og bredere kendskab til Johannes Jørgensen og hans forfatterskab.

Formandsberetningen indeholdt mange beviser på de alsidige muligheder, som blot venter på at blive realiserede – og for en stor dels vedkommende allerede er og er ved at blive ført ud i virkeligheden. Noget af det mest glædelige er kontakten til både Svendborg kommune og Assisi by, som der er grund til at forvente sig meget af.

S.H.

Bestyrelsen takker de medlemmer, som har betænkt selskabet med kontante gaver ud over medlemskontingentet. Det er alt sammen med til at forbedre vores muligheder for gode aktiviteter.

Komponisten Louis Glass
1864-1936

EN INSPIRATIONSKILDE

I midten af november bragte radioens program 2 en udsendelse om den danske senromantiske komponist Louis Glass, som i 1890'erne slog sit navn fast som en meget talentfuld pianist og siden vakte opmærksomhed som en spændende komponist, men som så mange andre også i nogen grad kom til at stå i skyggen af Carl Nielsen.

Programmets tilrettelægger, Esben Tange var en tur om ad H. C. Ørstedesvej for at se på mindepladen for Johannes Jørgensen på tårnet, hvor han citerede pladens tekst. Digteren og komponisten boede i nogle år ganske tæt på hinanden - Jørgensen på Kastanievej og Louis Glass på Gamle Kongevej (som man skrev det den gang). Men årsagen til besøget ved tårnet var, at der skal have været en forbindelse mellem komponisten og Johannes Jørgensen en forbindelse, som imidlertid må have været ret perifer, idet Louis Glass' navn ikke figurerer nogen steder i digterens litteratur. Tiden vil dog vise, om der evt. foreligger en korrespondence.

Men ifølge vage forlydender skal Johannes Jørgensen i midten af 1890'erne have hørt komponisten spille sit værk "I det Fri" hvorover han skulle have ladet sig inspirere til nogle digte. Er dette sandt, kan det være digtcyklen "Føraarsevangelium" fra bogen *Bekendelse*, som udkom i 1894. Det skal indrømmes, at tesen er særdeles usikker, men da der ikke foreligger nogen anden lyrikudgivelse fra Johannes Jørgensens hånd i de år, førend samlingen *Digte* udkom i 1898 kan der ikke være tale om nogen anden. *Bekendelse* svarer i hele sin ånd til titlen og er præget af Johannes Jørgensens indre opgør og tilnærmelse til den katolske Kirke.

Man kan her indvende, at inspirationen kunne opfattes symbolistisk, men da Louis Glass heller ikke ved navn figurerer i tidsskriftet *Taarnet* kan det endelig tænkes, at Johannes Jørgensens Glass-inspirerede digte aldrig er udkommet på tryk.

Men tilbage står spørgsmålet om en mulig kunstnerisk forbindelse mellem digteren og komponisten. Flere komponister har gennem tiden ladet sig inspirere af Johannes Jørgensens lyrik, men det er så vidt vides da første gang inspirationen gik den anden vej. Skulle en og anden imidlertid være i besiddelse af en viden, som udbygger vor viden, vil redaktøren meget gerne høre herom.

S.H.

LITTERATURAFTENER I KØBENHAVN

Hvad der ikke lykkedes for os sidste år, søger vi gennemført i denne vintersæson, nemlig afholdelsen af løbende litteraturaftener i København. Der vil blive tale om en månedlig aften, muligvis i Møstings Hus på Frederiksberg - stedet, hvor september måneds seminar blev afholdt - men det vil snarest blive meddelt alle interesserede.

Derfor bedes interesserede meddele sig til formanden eller sekretæren med navn, telefonnummer eller e-mailadresse, hvorefter man vil få besked umiddelbart efter nytår.

Det er tanken at man skal begynde gennemgangen af *Mit Livs Legende* sammenholdt parallelt med romanen *Vor Frue af Danmark*.

Jørgensen, Tyskland og Første Verdenskrig – del II

af

cand.mag. John H. M. Damsager

Her følger det andet og sidste brev i den lille korrespondance mellem pater A. Menzinger, S.J. og Johannes Jørgensen, hvis offentliggørelse påbegyndtes i sidste nr. af *Johannes Jørgensen Selskabets Nyhedsbrev*. Korrespondancen opbevares i Katolsk Historisk Arkiv i København under signaturen: ”40. Håndskrifter, 4010,02 Enkelte personer - Jørgensen, Johannes 1866-1956. Forfatter (7). Forskellige afleveringer.”

I modsætning til den sirlige jesuit Alois Menzinger havde Jørgensen en meget ilter håndskrift. Derfor gengives Jørgensens brev også fotografisk på disse sider, så læseren også kan danne sig et indtryk af denne side af Jørgensens brevstil. Den iltre håndskrift er forklaringen på, at enkelte ord er markeret med ++++ i det følgende. Dette angiver at det pågældende ord er ulæseligt for denne artikels forfatter. I det omfang jeg synes at have genkendt bogstaver i ulæselige ord, da er disse *fremhævet*.

Man kan kommentere brevudgivelser på forskellig vis. Jeg har valgt at forsyne brevet med et noteapparat, der giver læseren en baggrundsviden, som skulle give indblik i Jørgensens tankegang og referencer. Jeg håber, at dette er lykkedes, samtidig med at læseren føler sig fri til at læse Jørgensens brev på egne præmisser. Hvis denne lille brevudgivelse kan vække en interesse for Jørgensens engagement i Første Verdenskrig, så er mit mål nået. I dette engagement møder man nemlig digteren og helgenbiografen fra en i dag forholdsvis ukendt side.

¹ Igen vil jeg henlede opmærksomheden på Carsten Bach-Nielsens artikel ”Konfessionernes Kamp – Johannes Jørgensen og krigen”, *Præsteforeningens blad*, nr. 5, 1993. Men læs også Jørgensens egne bøger, ikke mindst *Klokke Roland*.

p.t. København Juni 10, 1920

Kære Pastor (sic!) Menzinger

Jeg har ventet nogle Dage med at svare paa Deres Brev. Al-
lerførst maa jeg beklage, at De har taget Dem mine Udtalelser per-
sonligt saa nær, at det endog har bragt Dem til Graad. Min Artikel
er dog kun Udtryk for en rent historisk Kendsgerning – at med Rhi-
nen ophører den katholske Kultur, og at hvad der ligger hinsides
Rhinen indtil den Dag i Dag er *Missionsland*. For enhver, som har
rejst i Tyskland, vil Forskellen mellem ”rechtsrheinisch” og
”linksrheinisch” +++ +++ paafaldende, og et simpelt Blik paa
Kortet vil vise, at alle Rhinlandets ++**givne** Centre ligger paa ven-
stre Rhinbred (Aachen² – Köln³ – Trier⁴ - Koblenz⁵ - Mainz⁶): paa
gammel romersk og gallisk Grund.⁷

² Artiklen ”Aachen” i *Salmonsens Konversations Leksikon* (2. udg.) beskriver byen som klar katolsk højborg. Aachen var i 1910 hovedstad i regeringsdistriktet Aachen. Af distrik-
tets 690.777 indbyggere var 655.329 katolikker – selve byen havde 156.143 indbyggere,
hvoraf 9/10 var katolikker. Byen kan føre sin historie tilbage til romertiden. Siden blev den
i perioden 813 til 1553 kroningsby i det tyske rige. I årene 1801-1821 var Aachen bispesæ-
de, hvorefter sædet blev indlemmet i ærkesædet Köln. Kilde: <http://www.newadvent.org/cathen/01001a.htm>.

³ Artiklen ”Köln” i *Salmonsens Konversations Leksikon* (2. udg.) beskriver også denne by
som en klar katolsk højborg. Köln havde i 1919 633.900 indbyggere, hvoraf 80 % var ka-
tolikker – byen var hovedstad i regeringsdistriktet Köln. Også denne by kan føre sin histo-
rie tilbage til romertiden. Den blev bispedømme allerede ca. 320 (andre kilder angiver det
andet århundrede) – og allerede under Karl den Store (ca. 747-814) blev bispesædet ophø-
jet til ærkebispesæde. Byen blev hurtigt en af de vigtigste Rhin-havne og meget betydelig
handels- og industriby. Frem til 1803 var ærkebiskoppen af Köln en af de tre gejstlige kur-
fyrster i det tyske rige.

⁴ Også denne by er en katolsk højborg. Artiklen ”Trier” i *Salmonsens Konversations Leksi-
kon* (2. udg.) beskriver byen med følgende data: Hovedstad i regeringsdistriktet af samme
navn. I 1925 var 4/5 af regeringsdistriktets 473.788 indbyggere katolikker (byen havde
57.341 indbyggere - desværre oplyses den konfessionelle fordeling ikke). Også Trier kan
føre sin historie tilbage til romertiden. Byen kom siden under frankernes herredømme frem
til 870. Allerede i 314 tales der om bispedømmet Trier (Tysklands ældste bispesæde) – fra
det 9. til det 18. århundrede er Trier ærkebispedømme. Også ærkebiskoppen af Trier var
kurfyrste i det tyske rige.

⁵ Beskrives også som en solid katolsk by af *Salmonsens Konversations Leksikon*. I artiklen
”Koblenz” nævnes følgende data: Hovedstad i Rhin-provinsen og i regeringsdistriktet
Koblenz. Byen havde i 1919 56.676 indbyggere, hvoraf ca. 40.000 skønnedes at være kato-
likker. Byen kan føre sin historie tilbage til romertiden og blev med tiden en af de vigtigste
Rhin-havne. I 1018 blev Koblenz skænket til ærkebispedømmet Trier af Henrik II. Byen har
tjent som residens for Triers gejstlige kurfyrste. Endelig har Koblenz været under fransk
herredømme i perioden 1801-15

I gamle Dage var "tyskfødte Præster" (jeg bruger det samme udtryk, som De anvender) sig ogsaa meget vel det Modsetsningsforhold bevidst, hvori de stod til deres Folk og til den Tyske Stat. De følte sig som romerske, ikke som tyske – som en højere Kulturs Udsendinge i et af Hedninger beboet Land. Dette forstod Bismarck godt og udtalte, at han kæmpede Tysklands evige Kamp mod Rom ("nach Canossa gehen wir nicht")⁶. Dette forstod ogsaa det gamle Centrums hoved.⁹ De vidste sig – som Apostlen skriver "afskaarne fra det ilde Oliventræ og indpodede paa det sande."¹⁰ Jeg ser meget vel, at saadan tænker det nye Centrum ikke mere.¹¹ Men jeg ved ogsaa, at i de gammeldags tænkende katholske Kirker ved Rhinen, som jeg har kendt, tilhør-

⁶ Endelig beskrives Mainz også som en katolsk højborg af *Salmonsens Konversations Leksikon*. I artiklen "Mainz" nævnes følgende data: Byen var hovedstad i provinsen Rhin-Hessen og i fristaten af samme navn. Byen havde i 1919 107.930 indbyggere, hvoraf 2/3 var katolikker. Mainz blev grundlagt af kelterne, men blev i år 13 før Kr. omdannet til en romersk befæstning. Ifølge overleveringen blev kristendommen forkyndt i Mainz allerede i ca. 82 af Paulus-eleven Crescens. Byen var ærkebispesæde i perioden 747 til 1803 – herefter bispesæde. Også ærkebiskoppen af Mainz var kurfyrste i det tyske rige. Mainz blev pga. beliggenheden en af de vigtigste Rhinhavne og et handelscentrum. I perioder har byen været under fransk herredømme.

⁷ I artiklen "Tyskland" i *Den store danske encyklopædi* findes der i underartiklen "Tyskland - og tyskerne" på s. 404 følgende nutidige vurdering, som understøtter Jørgensens udsagn: "... Tyskland er den dag i dag præget af en hvis regionalisme; fx føler man sig i dele af Rhinlandet nok så meget beslægtet med Flandern, som med Berlin. Der er stadig skel mellem øst og vest efter 40 års politisk og ideologisk adskillelse, men der er også endnu ældre skel mellem nord og syd og mellem øst og vest. Blandt dem er der et, som danskere sjældent tænker over: det konfessionelle. Syd- og til dels Vesttyskland er katolsk, Nord- og Øst- protestantisk. Religionskrigene er for længst forbi, men de gamle modsætninger har sat sig dybe spor helt ud i dagliglivet. Har man smag for de helt store linjer, kan man hæfte sig ved, at der er et vist sammenfald mellem nutidens konfessionsgrænse og Romerrigets grænse til Germanien, *limes*."

⁸ Udtalt af Bismarck i den tyske rigsdag i 1872, som led i hans såkaldte kulturkamp mod den ultramontane katolicisme. Citatet lyder i sin fulde længde: "Nach Canossa gehen wir nicht, weder körperlich noch geistig." Kilde: http://de.wikiquote.org/wiki/Otto_von_Bismarck. Citatet henviser til, at pave Gregor VII i 1077 modtog den bandlyste kejser Henrik IV på slottet Canossa. Kejseren kom ydmygt for at få ophævet bandlysnin-gen. Bismarck siger med udtalelsen altså, at han ikke vil anerkende paveembedets autoritet.

⁹ Her henvises der til politikerne Ludwig Windthorst (1812-1891) og Wilhelm Emmanuel Freiherr von Ketteler (1811-1877), biskop af Mainz. De grundlagde i 1871 det katolske parti Zentrum, som skulle blive den vigtigste modspiller til den protestantiske Bismarcks såkaldte kulturkamp. Kilde: <http://dewikipedia.org/wiki/Zentrumspartei>.

te man "Trier Richtung" og saae med Angst og Sorg paa den Tyske Catholicismes fra Köln udgaaende **Re+++ring** og ++++mmisering.

"Kölns Richtung's Brøde er det at have tilkastet Kløften mellem Catholicisme og Tyskland og at have muliggjort Fænomener som **Ey+++er** og have ++++foller. Havde der 1914 endnu været Catholicisme tilbage i Tyskland, da havde Kardinal Hartmann¹² ++++ mod det Tyske Riges Indflydelse og kæmpet med mod de i Guds Øjne ++++: Krænkelser af Belgiens Neutralitet, **B++++** som det givne Ord. Men i stedet for at støtte sin Broder i Guds Kirke, Kardinalen af Malines¹³, stillede han sig ved den protestantiske Kejser Side!

¹⁰ Jf. Romerbrevet, kap. 11, v. 16-24.

¹¹ Her henvises der rimeligvis til Zentrum under ledelse af Matthias Erzberger (1875-1921). Erzberger var finansminister fra 1919 til 1920. Han blev myrdet i 1921 af to højreorienterede officerer, pga. hans interesse for fredsforhandlinger. Kilde: <http://dewikipedia.org/wiki/Zentrumspartei>.

¹² Felix kardinal von Hartmann (1851-1919), ærkebiskop af Köln fra 1912. Nationalsindet kardinal, der under verdenskrigen var meget optaget af soldatersjælesorgen – men som også arbejdede for benådning af udlændinge, der var stillet for tysk krigsret. Efter krigen var han en energisk forkæmper for den katolske kirkes ret til at drive skoler, ligesom han i 1919 stiftede ungdomsorganisationen Neudeutschland, mhp. at forny den tyske katolicisme. Kilde: http://www.bautz.de/bbkl/h/hartmann_fe.shtml. Om kardinal Hartmanns rolle i forbindelse med de anklager Jørgensen her rejser skriver *Deutsche Enzyklopädie*: "Von der Legitimität des 1. Weltkriegs überzeugt, so dass er 1915 im Namen der Deutschen Regierung die belgische Frage in Rom persönlich erläutern sollt. Der Risiko- und Konfliktscheue Hartmann versuchte hierbei um jeden Preis dem belgischen Kardinal Mercier zu entgehen. Als 1916 dann Mercier den deutschen Episkopat dazu aufforderte die belgische Bevölkerung vom Vorwurf eines Partisanenkrieges freizusprechen, war Hartmann nur noch mit Mühe davon abzubringen eine öffentliche Replik zu geben, welche den Episkopat in die nationalistische Polemik mit hineingezogen hätte." Kilde: http://www.calsky.com/lexikon/de/txt/f/fe/felix_von_hartmann.php. Samme kilde oplyser, at kardinal Hartmann bevarede forbindelsen til kejser Wilhelm II efter kejserdømmets ophør, hvilket også bidrager til forståelsen af Hartmanns nationale sindelag.

¹³ Desiré-Félicien-François-Joseph kardinal Mercier (1851-1926), ærkebiskop af Malines fra 1906 og dermed Belgiens katolske primas. Fremtrædende repræsentant for neoskolastikken/nythomismen, som beklædte flere professorater før bispevielsen. Under verdenskrigen blev han et samlingspunkt for det belgiske folk, da kong Albert I og regeringen var i eksil – i forlængelse heraf dedikerede Jørgensen *Klokke Roland* til kardinal Mercier. Kilde: <http://fiu.edu/~mirandas/bios-m.htm#Mercier>. På skrift kæmpede kardinal Mercier en verbal kamp mod den tyske besættelsesmagt i en grad, så man kunne have forventet alvorlige personlige konsekvenser for kardinalen. Men med undtagelse af en kortvarig arrestation i

DER GROSSE BRUMMER

af Stig Holsting

I bogen om den franske officer, Charles de Foucauld, som endte sine dage som martyr i Maroccos ørkensand, skrev Johannes Jørgensen i 1934 følgende passage, efter at have skildret de Foucaults blandede europæiske herkomst som et udtryk for europæisk kulturs styrke, når folkeslagene får lov til at blande blod: "*Mens de "racerene" har siddet i deres Bagpommern og aldrig har opnaaet anden Berømmelse end den herostratiske – at skyde de Kathedraler i Brand, som "Bastarderne" havde bygget ...*" (s. 14). Disse ord er i 1934 naturligvis næret i deres bitterhed af nazismens fremmarch i Tyskland, men dybt i Johannes Jørgensens sind sad endnu 20 år efter udbruddet af 1. Verdenskrig indignationen over tyskernes voldsomme ødelæggende fremfærd i Belgien.

Belgien – og især det katolske Flandern – havde tidligt fået en stor plads i Johannes Jørgensens hjerte. Siden han i år 1900 skrev bogen *En Apostel*, om den flanderske missionshelgen Sankt Damian de Veuster, havde denne krog af Europa haft hans store hengivenhed.

Hans første rejse til Belgien skete i 1901 men først med bogen "*Klokke Roland*" og "*I det yderste Belgien*" fra 1916 og "*Flanders Løve*" fra 1919 engagerede han sig i bredere forstand litterært i belgisk kultur. Og det var netop tyskernes krigsforbrydelser overfor det belgiske folk og deres gamle kultur som gav ham anledningen. *Klokke Roland* er en flammende og sine steder grænsende til hadefuld indignation overfor tyskernes meningsløse ødelæggelser af middelalderlige kulturminde og han viger da heller ikke tilbage for at stille det protestantiske Preussen over for det katolske Belgien som to uforenelige modsætninger, selvom han også møder modstand blandt katolsk gejstlighed i Tyskland – som altså jnfr. John M. Damsagers to artikler i Nyhedsbladet viser også ramte herboende tyske præster i hjertekulen.

I bogen "*Breve fra Assis*", som udkom allerede i 1924 i 10året for 1. Verdenskrigs udbrud, citerer han en dansk avis for at skildre tyskernes fremfærd ved at skrive at Belgien blev "brændt op By for By, skudt i Grus af de tyske Mørsere". Johannes Jørgensen svarer på dette udbrud ved at tilføje, at det dog kun var Louvain og Yypres af de større stæder, som blev "skudt i Grus", den sidste endda nok så meget af fransk og engelsk skyts (s. 130-31).

Afstanden i tid og vel også en mere præcis viden om hændelserne har blødt lidt op på hans historiske syn, hvilket jo er ganske naturligt.

Men Johannes Jørgensens harske udfald, især i *Klokke Roland*, mod den tyske fremfærd afstedkom så stor bitterhed i det Tyskland, hvor han først af alle steder havde høstet sine laurbær for sin Fransbiografi og som han elskede for sin forne kulturelle storhed. Tidligere venner vendte ham ryggen og døre, som før stod åbne for ham, var nu lukket for altid. Man fristes til at drage sammenligninger med H. C. Andersens forhold til det samme tyske folk efter Danmarks nederlag i 1864 med med tabet af Hertugdømmerne. Også her skabte Andersens højlydte bitterhed ham fjender i det land, hvor han først erfarede sin voksende berømmelse. Fælles for de to åndsbeslægtede digtere er deres kompromisløse holdning uden stands eller persons anseelse, når de møder uretfærdighed.

DER GROSSE BRUMMER" Med denne smagfulde tegning fra "Münchener >Jugend<" fra 1915 skildrede tyskerne selv deres krig, som Johannes Jørgensen karakteriserede som en "Kamp mellem to Principper. (Illustration fra *KLOKKE ROLAND*).

ANTIKVARISK. Selskabet er i besiddelse af en større samling antikvariske bøger af Johannes Jørgensen, som man kan erhverve til rimelige priser. Listen over bøgerne kan findes på selskabets hjemmeside men kan også efter ønske blive tilsendt.